

Herontwikkeling NCIA Oude Waalsdorperweg

Toetsing aan Flora- en faunawet

Herontwikkeling NCIA Oude Waalsdorperweg

Toetsing aan Flora- en faunawet

C.T.M. Vertegaal

April 2015

In opdracht van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Rijksvastgoedbedrijf/Directie Vastgoedbeheer

Vertegaal Ecologisch Advies en Onderzoek
Middelstegegracht 87v
2312TT Leiden
T 071-5141069/
M 06-26027093
e-mail: vertegaal@adviseurs-ecologie.nl

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Herontwikkeling NCIA-complex Oude Waalsdorperweg.....	6
2.1	Aanleiding.....	6
2.2	Bouwplan.....	6
2.3	Parkeergarage en verleggen Oude Waalsdorperweg.....	7
2.4	Bouwfase.....	8
2.5	Gebruiksfase.....	8
3.	Toetsingskader Flora- en faunawet.....	10
3.1	Wettelijk kader.....	10
3.2	Aanpak volgens stappenplan.....	10
4.	Beschermde soorten in en rond het plangebied.....	12
4.1	Plan- en studiegebied.....	12
4.2	Relevante soortgroepen.....	13
4.3	Hogere planten.....	13
4.4	Amfibieën en reptielen.....	14
4.5	Vogels.....	15
4.6	Zoogdieren.....	16
5.	Mogelijke schadelijke effecten op beschermde soorten.....	18
5.1	Afbakening.....	18
5.2	Mogelijke schadelijke effecten op rugstreeppad en zandhagedis.....	18
5.3	Mogelijke schadelijke effecten op broedvogels.....	18
5.4	Mogelijke schadelijke effecten op vleermuizen.....	19
5.5	Mogelijke schadelijke effecten op eekhoorn.....	19
6.	Mitigerende maatregelen.....	20
6.1	Algemeen.....	20
6.2	Rugstreeppad en zandhagedis.....	20
6.3	Broedvogels.....	20
6.4	Vleermuizen.....	20
6.5	Eekhoorn.....	20
7.	Conclusies.....	22
	Literatuur/bronnen.....	23

Afbeeldingen

- 1.1 Globale ligging van het NCIA-complex in Zuid-Holland
- 1.2 Locatie huidig NCIA-complex (rood) in de duinen bij Den Haag
- 2.1 Globale situering planonderdelen herontwikkeling NCIA Oude Waalsdorperweg
- 2.2 Globale fasering uitvoering diverse planonderdelen
- 2.3 Impressie toekomstige situatie
- 4.3 Door Schippers (2011) op amfibieën onderzochte poelen in terrein Uilenbosch
- 4.4 Verspreiding en dichtheden van de zandhagedis in 2009/2010
- 4.5 Onderzoeksgebied broedvogels in 2014
- 4.6 Migratieroutes van vleermuizen rond het plangebied

Bijlagen

- 2.1 Overzicht activiteiten bouwfase
- 3.1 Relevante bepalingen Flora- en faunawet
- 4.1 Resultaten broedvogelinventarisatie 2014

1. Inleiding

In de periode 2014-2017 wordt de vestiging van het NATO-onderdeel NCIA aan de Oude Waalsdorperweg te Den Haag herontwikkeld. De globale ligging is weergegeven in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1 Globale ligging van het NCIA-complex in Zuid-Holland

Het kantoorgebouw en het aantal werkplekken wordt uitgebreid. Tevens wordt de vereiste veiligheidszoning van het complex gerealiseerd. Het complex wordt voorzien van een halfondergrondse parkeergarage die deels aan de westzijde van de huidige Oude Waalsdorperweg is geprojecteerd. De bestaande bebouwing en parkeervoorzieningen liggen ten zuiden en ten westen van de Oude Waalsdorperweg (zie afbeelding 1.2). Aan de oostzijde grenst het complex aan een vestiging van het onderzoeksinstituut TNO.

De NCIA-vestiging is gelegen langs de zuidooststrand van de duinen bij Den Haag. Het ligt op korte afstand van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. De directe omgeving behoort tevens tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In de omgeving van het plangebied komen meerdere beschermde soorten voor.

In dit rapport wordt nader ingegaan op de toetsing van het plan aan de Flora- en faunawet.

Afbeelding 1.2 Locatie huidig NCIA-complex (rood) in de duinen bij Den Haag

2. Herontwikkeling NCIA-complex Oude Waalsdorperweg

2.1 Aanleiding

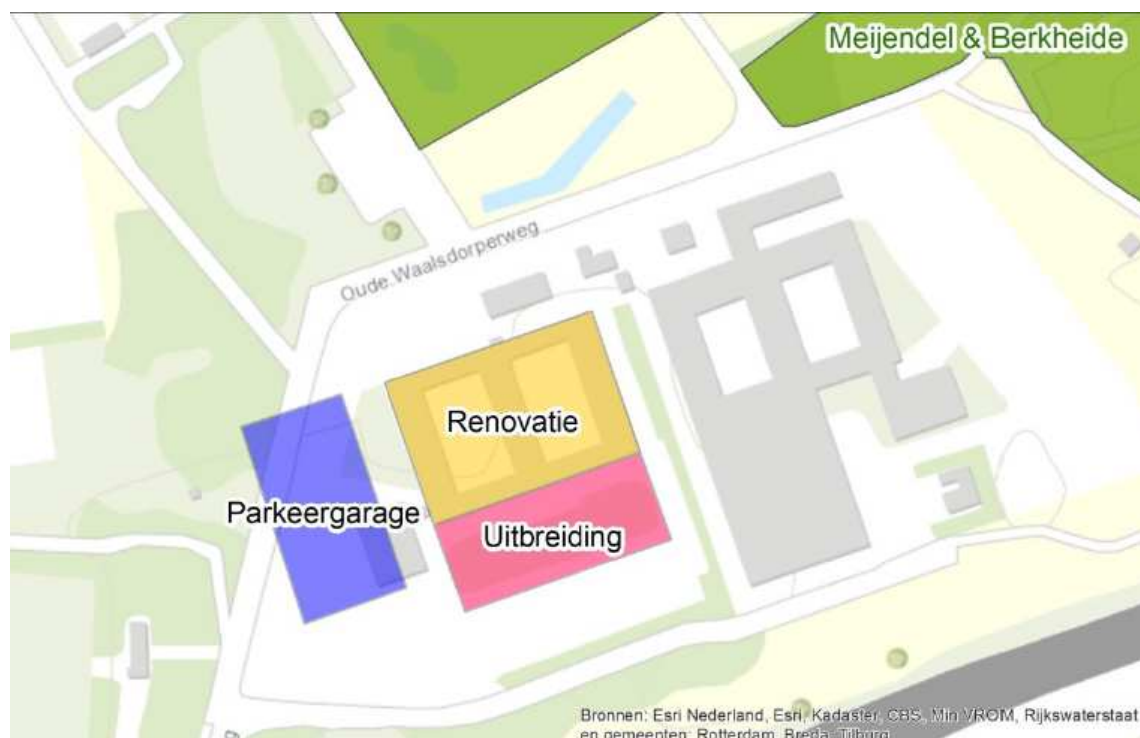
De Nederlandse overheid heeft het voornemen het NATO Communications & Information Agency (NCIA), gevestigd aan de Oude Waalsdorperweg 61 te Den Haag te voorzien van vernieuwde en uitgebreide huisvesting. De bestaande huisvesting is te klein en technisch verouderd. Het project wordt gefinancierd door diverse ministeries en de Gemeente Den Haag. Het opdrachtgeverschap berust bij het Rijksvastgoedbedrijf.

Het doel van het project is het realiseren van passende huisvesting voor de in Den Haag te vestigen bedrijfsonderdelen van NCIA. Het terrein is eigendom van de Staat; het blijft voor onbepaalde tijd in gebruik voor het NATO Agentschap.

De NCIA is de ICT-dienstverlener en communicatie-ondersteuner van de NATO. De organisatie heeft tientallen kleine vestigingen verspreid over de wereld, en vier hoofdvestigingen. Van deze vier liggen er drie in België en één in Nederland. In de hoofdvestiging in Den Haag wordt ICT hardware en software ontwikkeld. Gebruikers van die soft- en hardware worden er voor een deel ook opgeleid, het geen leidt tot relatief hoge bezoekersaantallen. NCIA verzorgt bovendien allerlei ondersteuning in de telecommunicatie binnen de NATO. Om die reden zijn er op het gebouw een aantal antennes zichtbaar. NCIA vervult haar taken niet in de volle openbaarheid.

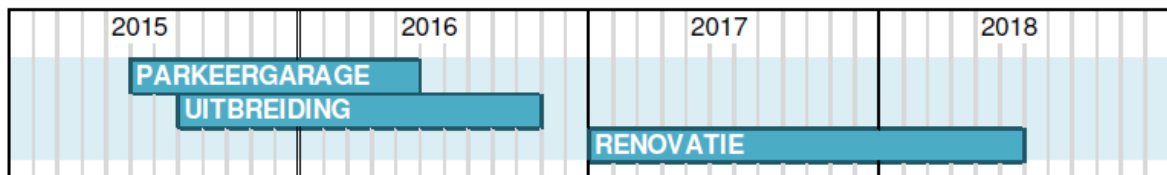
2.2 Bouwplan

De voorgenumen herontwikkeling van het bestaande NCIA-complex bestaat uit een ingrijpende renovatie van het bestaande (kantoor)gebouw, een uitbreiding van het gebouw aan de zuidkant (ter plaatse van het huidige parkeerterrein) en de bouw van een nieuwe parkeergarage aan de westkant van het nieuwe complex. Dit is schematisch weergegeven in afbeelding 2.1. Een impressie van de toekomstige situatie is weergegeven in afbeelding 2.3.

Afbeelding 2.1 Globale situering planonderdelen herontwikkeling NCIA Oude Waalsdorperweg

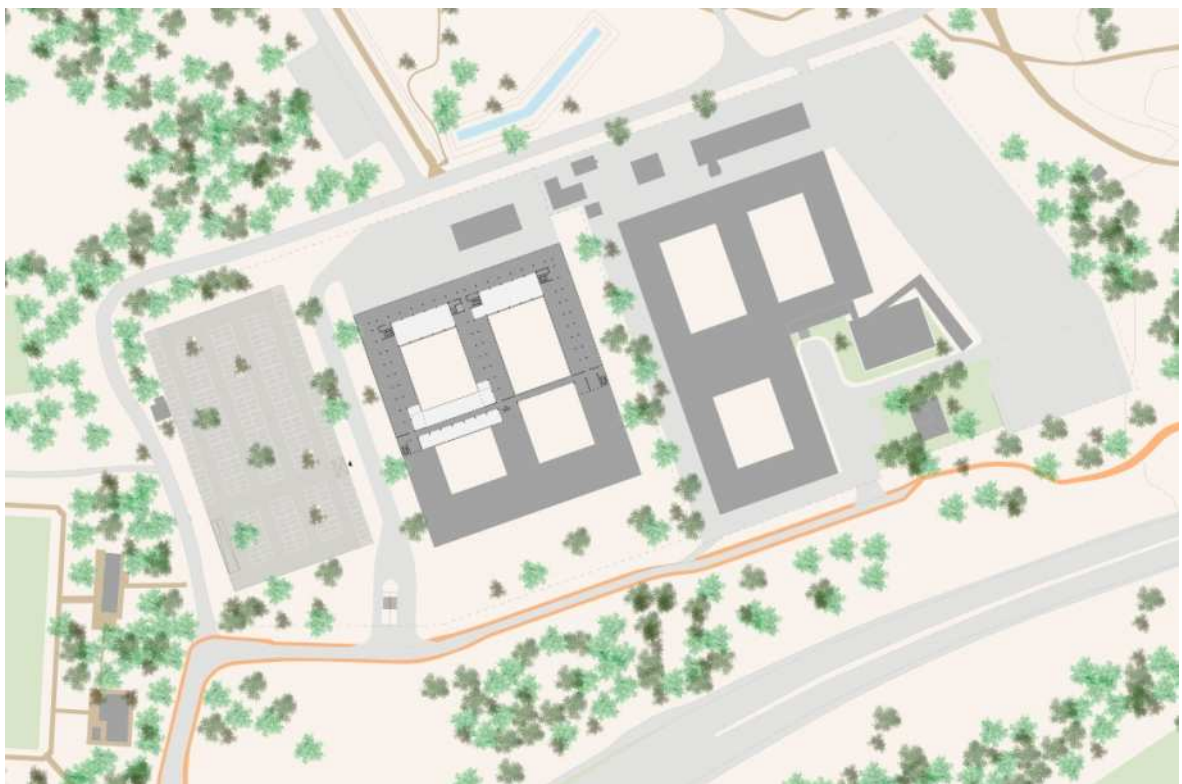
De nieuwe parkeergarage is deels gepland ter plaatse van de huidige Oude Waalsdorperweg en het aangrenzende duinterrein (zie afb. 2.1). Hierdoor is het noodzakelijk dit deel van de huidige Oude Waalsdorperweg te verleggen (zie afb. 2.3).

Afbeelding 2.2 Globale fasering uitvoering diverse planonderdelen

De globale planning is als volgt (zie afb. 2.2):

- medio 2015 - medio 2016: verleggen Oude Waalsdorperweg en bouw nieuwe parkeergarage;
- medio 2015 - eind 2016: uitbouw van het kantoorgebouw;
- begin 2017 - medio 2018: renovatie bestaande kantoorcomplex.

Afbeelding 2.3 Impressie toekomstige situatie

2.3 Parkeergarage en verleggen Oude Waalsdorperweg

Parkeergarage

De geplande parkeergarage is gesitueerd aan de westkant van het te herbouwen NCIA-complex, ter hoogte van het westelijk deel van de huidige Oude Waalsdorperweg. Ongeveer de helft van het oppervlak ligt binnen de contouren van het huidige NCIA-terrein, voor de andere helft is uitbreiding van het terrein en verlegging van de Oude Waalsdorperweg noodzakelijk.

De parkeergarage bestaat uit twee lagen waarvan de bovenste niet overdekt is. De totale capaciteit van de garage is 520 auto's. Het netto oppervlak is ca. 4.000 m². De ingang is gesitueerd aan de oostkant van de garage, aan de toegangsweg op het NCIA-terrein vanaf de zuidelijke tak van de Oude Waalsdorperweg.

Verleggen Oude Waalsdorperweg

De noordelijke tak van de Oude Waalsdorperweg wordt over een lengte van ca. 200 meter verlegd vanaf de huidige splitsing van de noordelijke en de zuidelijke tak tot het bestaande tracé ten noorden van het NCIA-complex. Het nieuwe tracé wordt ongeveer 80 meter langer dan het bestaande.

De langs de huidige weg aanwezige kabel en leiding worden eveneens verlegd naar de oostelijke resp. zuidelijke berm van het de nieuwe weg. Op dit moment wordt rekening gehouden met de aanleg van de berm van 10 m aan weerszijden van de weg die tijdens de aanleg tevens gebruikt kan worden als werkstrook.

2.4 Bouwfase

De totale duur van de herontwikkeling bedraagt ruim drie jaar (zie afb. 2.2.).

Nagenoeg alle werkzaamheden, incl. transporten en opslag van materialen zullen plaats vinden binnen de contouren van het toekomstige NCIA-complex. Alleen voor de tijdelijke opslag van zand dat tijdens de bouwwerkzaamheden vrij komt zal naar verwachting gebruik worden gemaakt van verharde en onbegroeide delen van het voormalige CVP-terrein, direct ten noorden van het bouwterrein.

Tijdens de bouw is geen bronbemaling of andere vorm van drainage noodzakelijk.

In bijlage 2.1 is een uitgebreid overzicht opgenomen van alle activiteiten die tijdens de bouwfase zullen worden uitgevoerd.

2.5 Gebruiksfasen

Op de vestiging Den Haag werken op dit moment ongeveer 500 medewerkers.. Hiervan zijn er ongeveer 350 ondergebracht in het hoofdgebouw aan de Oude Waalsdorperweg en ongeveer 150 in een deel van het naastgelegen gebouw van TNO. De huidige NATO-vestiging aan de Oude Waalsdorperweg is ondergebracht in een voormalig noodhospitaal, gebouwd omstreeks 1967. In de loop van tientallen jaren zijn kleine aanpassingen aan het bouwwerk uitgevoerd.

In het bestaande gebouw bevindt zich een datacenter. Deze ICT-productie vraagt veel elektrisch vermogen. Een aanzienlijk deel hiervan, ruim 80%, komt vrij als zogenaamde restwarmte. Om verhitting van het datacenter te voorkomen wordt de restwarmte door middel van een koelinstallatie afgevoerd naar de atmosfeer. In de bestaande situatie wordt de ruimteverwarming van het gebouw uitgevoerd met gasgestookte ketels.

In de periode tot 2018 zal de vestiging in Den Haag uitgroeien naar ongeveer 740 medewerkers. Van deze 740 medewerkers zullen er ongeveer 40 worden gehuisvest in werkplaatsen, bij de bewaking, het restaurant en de schoonmaak. Voor de overige 700 medewerkers wordt kantooraccommodatie gerealiseerd en worden een aantal ICT-laboratoria bijgebouwd of gerenoveerd.

Na de herontwikkeling van het complex wordt de aard van het gebruik van het complex niet gewijzigd ten opzichte van de huidige situatie. Voor bepaalde activiteiten wordt het gebruik geïntensiveerd, voor een ander deel blijft deze gelijk of wordt het gebruik geëxtensiveerd.

Na uitbreiding zal de klimaatbeheersing van het gebouw sterk worden verbeterd. De warmte uit (onder meer) het datacenter zal worden afgevoerd naar klimaatbeheersingskasten op het dak. In de zomerperiode zal de restwarmte van het datacenter worden afgeblazen naar de atmosfeer. In herfst, winter en voorjaar, als warmte nodig is voor de ruimteverwarming, zal de restwarmte van het datacenter via warmtewisselaars worden overgebracht op de ventilatielucht. De restwarmte wordt daarna met de ventilatielucht in het gebouw gebruikt voor ruimteverwarming. Hierdoor wordt ongeveer 185 kW restwarmte uit het gebouw gebruikt voor de ruimteverwarming.

Een verdere bezuiniging op het gasgebruik wordt gerealiseerd door het aanbrengen van een gebouwisolatie die minimaal aan de geldende wettelijke eisen (Bouwbesluit) voldoet. Doordat

een belangrijk deel van het bestaande gebouw niet is uitgevoerd met isolerende beglazing en veel warmte weglekt via de niet-geïsoleerde gevels zal dit voor het bestaande deel van het gebouw leiden tot een sterke afname van het gasgebruik.

3. Toetsingskader Flora- en faunawet

3.1 Wettelijk kader

Op grond van Flora- en faunawet (Ffw) en de vrijstellingsregeling van februari 2005 gelden verbodsbepalingen voor het beschadigen, doden, verstoren e.d. van beschermde soorten planten en dieren. Er gelden ook verbodsbepalingen voor nesten, holen of andere vaste voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen. De relevante verbodsbepalingen uit artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet zijn vermeld in bijlage 3.1.

Beschermde soorten zijn expliciet in besluiten als zodanig aangewezen. Ze zijn op grond van de vrijstellingsregeling ingedeeld in drie categorieën ('tabellen') met verschillende gradaties van bescherming. Voor soorten van tabel 1 geldt een generieke vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen zoals de herontwikkeling van het NCIA-complex. Soorten van tabel 2 en 3 zijn strenger beschermd en daarom hier van belang. Vogels zijn niet per soort aangewezen als beschermde soort. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt hetzelfde zware beschermings-regime dat vergelijkbaar is met die voor soorten van tabel 3. Van een aantal vogelsoorten zijn ook de nesten jaarrond beschermd. Daarnaast geldt voor alle wilde soorten planten en dieren een zorgplicht (zie bijlage 3.1).

Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen zijn uiteenlopende mitigerende maatregelen mogelijk. In veel gevallen kunnen werkzaamheden die in potentie schadelijk zouden kunnen zijn voor beschermde soorten dankzij mitigerende maatregelen toch worden uitgevoerd.

Als overtreding van verbodsbepalingen ondanks mitigerende maatregelen niet kan worden vermeden dient een ontheffing op grond van artikel 75 van de wet te worden aangevraagd voor overtreding van de verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden kan deze worden verleend. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd conform een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft voor schade aan soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd.

3.2 Aanpak volgens stappenplan

Op website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-bij-buitenwerkzaamheden>) is aangegeven op welke manier met beschermde soorten en een eventuele ontheffing dient te worden omgegaan. Dit stappenplan wordt hier gebruikt als leidraad en is hieronder samengevat.

Stap 1: Ga na of er beschermde soorten aanwezig zijn

Als eerste stap wordt vastgesteld of er wel of geen beschermde planten of dieren aanwezig zijn op de locatie waar werkzaamheden zijn gepland. Als er geen beschermde soorten voorkomen hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ook voor soorten die op het lichtste niveau ('tabel 1') is geen ontheffing nodig. Ten behoeve van het herontwikkelingsproject zijn door deskundigen per soortgroep inventarisaties uitgevoerd om het voorkomen van beschermde soorten (tabel 2 en 3) vast te stellen. Tevens kan voor enkele soortgroepen gebruik worden gemaakt van andere bronnen van informatie. Het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en in de directe omgeving hiervan wordt beschreven in hoofdstuk 4.

Stap 2: Ga na of u schade veroorzaakt

Activiteiten mogen geen schadelijke effecten hebben op de aanwezige beschermde soorten. Onder schadelijke effecten worden de diverse typen overtreding van artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet bedoeld zoals vermeld in bijlage 3.1. Op de vraag in hoeverre schadelijke effecten zouden kunnen optreden als gevolg van de diverse activiteiten waarmee de herontwikkeling van het NCIA-complex gepaard gaat wordt ingegaan in hoofdstuk 5. Als werkzaamheden niet schadelijk zijn hoeft geen ontheffing voor de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wel dient de zorgplicht te worden nageleefd.

Stap 3: Probeer schade te voorkomen

Vaak kunnen schadelijke effecten worden voorkomen door preventieve maatregelen te nemen (mitigerende maatregelen). Het gaat vooral om maatregelen waarbij bijvoorbeeld de soorten en hun voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen worden ontzien. Dit kan bijvoorbeeld door te zorgen voor alternatieve verblijfplaatsen of door plaatsen van faunarasters. Voor een aantal soorten zijn mogelijke maatregelen opgenomen in zgn. soortenstandaarden. Als door dergelijke maatregelen schadelijke effecten worden voorkomen hoeft geen ontheffing voor de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

In hoofdstuk 6 wordt op ingegaan op mogelijke mitigerende maatregelen en worden deze voor zover noodzakelijk nader omschreven.

Stap 4: Maak gebruik van een gedragscode

Naast de algemeen vrijgestelde soorten zijn er ook andere soorten waarvoor een vrijstelling mogelijk is ('tabel 2'-soorten). Dit kan indien werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierop wordt ingegaan in hoofdstuk 6.

Als de bovenomschreven stappen niet tot een (algehele) vrijstelling leiden dient voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden voor de schadelijke effecten op de betreffende soorten een ontheffing te worden aangevraagd en verkregen.

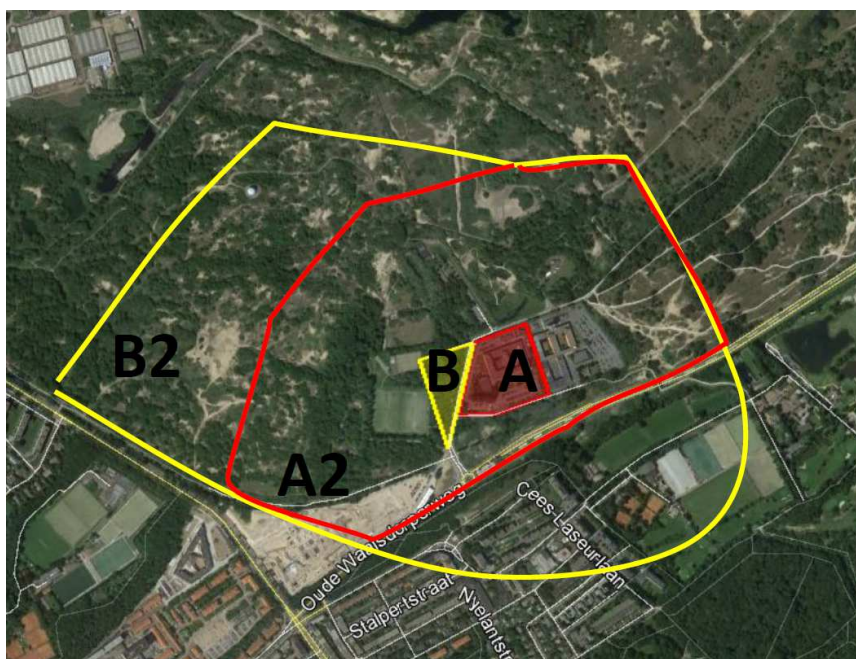
4. Beschermde soorten in en rond het plangebied

4.1 Plan- en studiegebied

Voor beschermde soorten is in de meeste gevallen alleen het eventuele voorkomen in het gebied waar werkzaamheden worden uitgevoerd relevant (zie hoofdstuk 2 en afb. 4.1). Voor soorten met een relatief groot leefgebied is ook het voorkomen in de bredere omgeving van het feitelijke plangebied onderzocht. Dit geldt vooral voor de inventarisatie van vleermuizen (zie afb. 4.2). Ook voor hogere planten, herpetofauna, broedvogels en andere zoogdiersoorten is een ruimer gebied in beschouwing genomen, deels ten behoeve van de toetsing aan Natura 2000.

Afbeelding 4.1 Plangebied herontwikkeling NCIA-complex

Afbeelding 4.2 Studiegebied vleermuizen

4.2 Relevante soortgroepen

In een Quicksan is door bureau E.C.O.Logisch een inventarisatie gemaakt van mogelijk in het plangebied en omgeving voorkomende beschermde soorten (Koorevaar, 2014). Hierbij is gebruik gemaakt van uiteenlopende bronnen, waaronder de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD), verspreidingsatlassen van de verschillende soortgroepen, eerder in de regio uitgevoerde onderzoeken en databanken met verspreidingsgegevens. Voor enkele soortgroepen is in 2013 aanvullend veldonderzoek uitgevoerd.

Op grond van het vooronderzoek E.C.O.Logisch kan met betrekking tot het (potentieel) voorkomen in en rond het plangebied worden geconcludeerd dat:

- geen beschermde ongewervelden (tabel 2 en 3) voorkomen;
- geen beschermde vissoorten (tabel 2 en 3) voorkomen.

Van de overige soortgroepen waarvan soorten meer of minder streng beschermd kunnen zijn kan op grond van de geraadpleegde bronnen en het door E.C.O.Logisch uitgevoerde veldonderzoek worden aangenomen dat beschermde soorten in en/of rond het plangebied voorkomen of zouden kunnen voorkomen:

- hogere planten;
- reptielen en amfibieën;
- vogels;
- zoogdieren.

Voor diverse van deze soorten zijn in het veldseizoen van 2014 extra inventarisaties uitgevoerd ten einde een actueel en voldoende gedetailleerd beeld te krijgen van de verspreiding in en rond het plangebied. De resultaten worden in de volgende paragrafen per soortgroep besproken. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van uit andere bronnen beschikbare gegevens, m.n. uit het rapport van E.C.O.Logisch.

4.3 Hogere planten

Volgens de quickscan van bureau E.C.O.Logisch zouden in de (wijde) omgeving van het plangebied de volgende beschermde plantensoorten kunnen voorkomen: bijenorchis, blauwe zeedistel, brede orchis, daslook, gele helmbloem, grote keverorchis, honingorchis, klein glaskruid, kruisbladgentiaan, moeraswespenorchis, muurbloem, prachtklokje, rietorchis, ruig klokje, slanke gentiaan, steenbreekvaren, stengelloze sleutelbloem, stijf hardgras, tongvaren, veldsalie, vleeskleurige orchis, wilde marjolein, zomerklokje en zwartsteel. Deze zijn beschermd volgens tabel 2 van de Flora- en faunawet. Tijdens het (beperkte) veldonderzoek in 2013 werden echter geen beschermde soorten aangetroffen.

Uit eerder onderzoek in het beheergebied van het Ministerie van Defensie zijn alleen vindplaatsen van kruisbladgentiaan (tabel 2) bekend. Kruijsen (2007) beschrijft het voorkomen in het zgn. BHV-terrein (of 'evenemententerrein') en in het wandelgebied direct ten noorden van het plangebied. Door Van Ravensberg (2007) is deze soort aangetroffen in een permanent kwadraat (pq). In de oostrand van het gebied.

In de zomer van 2014 zijn het plangebied, de overige delen van het defensie-terrein en aangrenzende delen van het Dunea-terrein en de Waalsdorpervlakte tijdens twee ronden geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde soorten, Rode Lijstsoorten en typische soorten van habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling (Vertegaal, 2014). De delen van het plangebied waar werkzaamheden zijn gepland zijn daarbij intensief onderzocht, het omringende duingebied meer extensief.

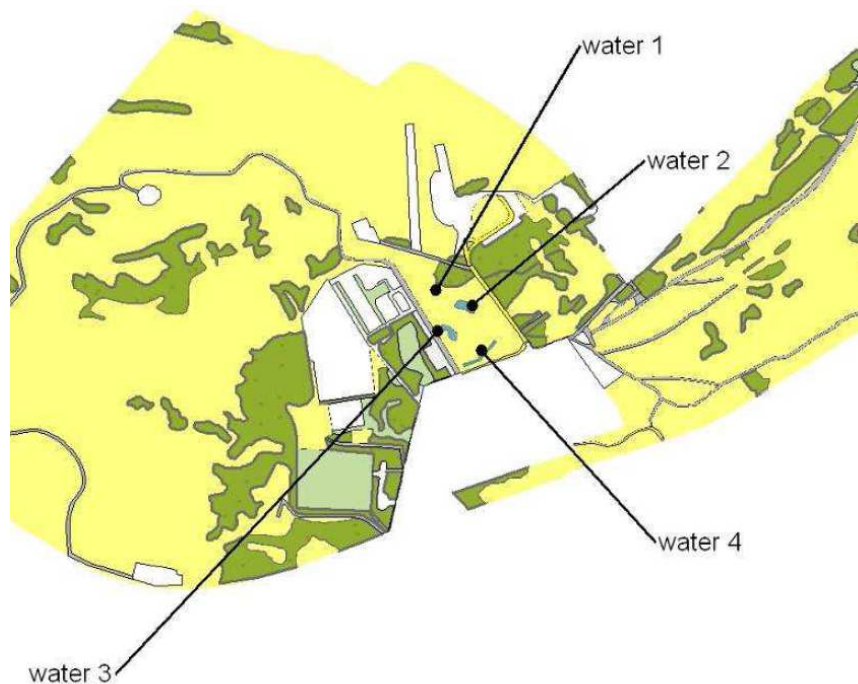
Bij deze inventarisatie zijn in het geheel geen beschermde soorten aangetroffen. De kruisbladgentiaan is niet teruggevonden op de door Kruijsen beschreven vindplaatsen. Het is niet uitgesloten dat deze bijzondere soort, waarvan de Wassenaarse duinen het belangrijkste verspreidingsgebied in Nederland vormen, elders in het meer extensief onderzochte deel van het duinterrein nog voorkomt.

4.4 Amfibieën en reptielen

Door Schippers (2011) zijn bij inventarisaties van amfibieën en reptielen in het Defensie terrein in 2009 en 2010 drie streng beschermde (tabel 3) soorten aangetroffen.

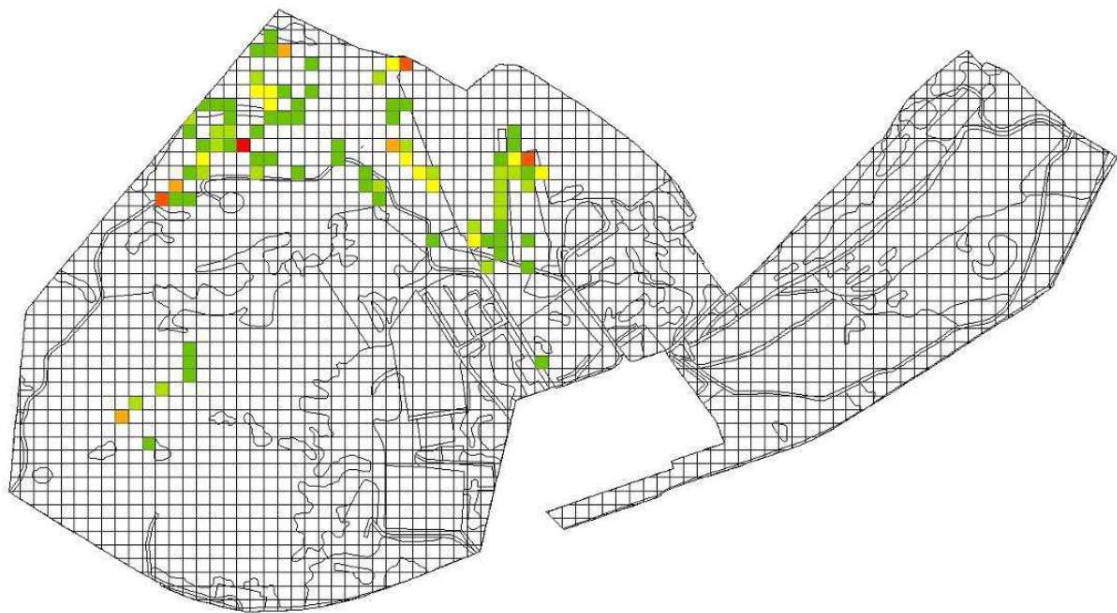
Rugstreeppad en kamsalamander bleken aanwezig in twee poelen in het wandelgebiedje direct ten noorden van het plangebied (water 2 en 3 in afb. 4.3). Ook bij het veldonderzoek door bureau E.C.O.Logisch in 2013 werd de rugstreeppad hier aangetroffen. Ook elders in het (droge) duin werden rugstreeppadden gevonden.

In de terreindelen waar werkzaamheden zijn gepland zijn geen rugstreeppadden of kamsalamanders aangetroffen. Voor beide soorten vormen deze geen geschikt leefgebied. Van de rugstreeppad is bekend dat deze zich vooral in de periode na de voortplantingstijd over grote afstanden (vele honderden meters) kunnen verplaatsen (Creemers & Van Delft, 2009). Het is daarom niet uit te sluiten dat individuele exemplaren na de voortplantingstijd zich vanuit de nabijgelegen watertjes naar het plangebied verspreiden.

Afbeelding 4.3 Door Schippers (2011) op amfibieën onderzochte poelen in terrein Uilenbosch

Door Schippers (2011) is in 2009 en 2010 het hele duingebied rond het huidige NCIA- en TNO-terrein op zandhagedissen geïnventariseerd (zie afb. 4.4). In totaal zijn daarbij 180 zandhagedissen gekarteerd. De meeste zijn aangetroffen in de halfopen duinen ten noorden en ten noordoosten van het plangebied, op enige afstand van de uit te voeren werkzaamheden. Tevens is de soort aangetroffen in het eerder genoemde wandelgebiedje direct ten noorden van het huidige NCIA-complex. Ook bij het steekproefsgewijze veldonderzoek door E.C.O.Logisch zijn verspreid over het duingebied zandhagedissen waargenomen. Op het terrein van NCIA en TNO is door Schippers geen onderzoek gedaan. De hier aanwezige gazons en borders met sierplanten en -struiken vormen geen geschikt biotoop voor de soort. Hoewel de zandhagedis veel minder sterke migratie vertoont dan de rugstreeppad kan ook voor deze soort niet worden uitgesloten dat zich incidenteel een exemplaar binnen het werkgebied begeeft.

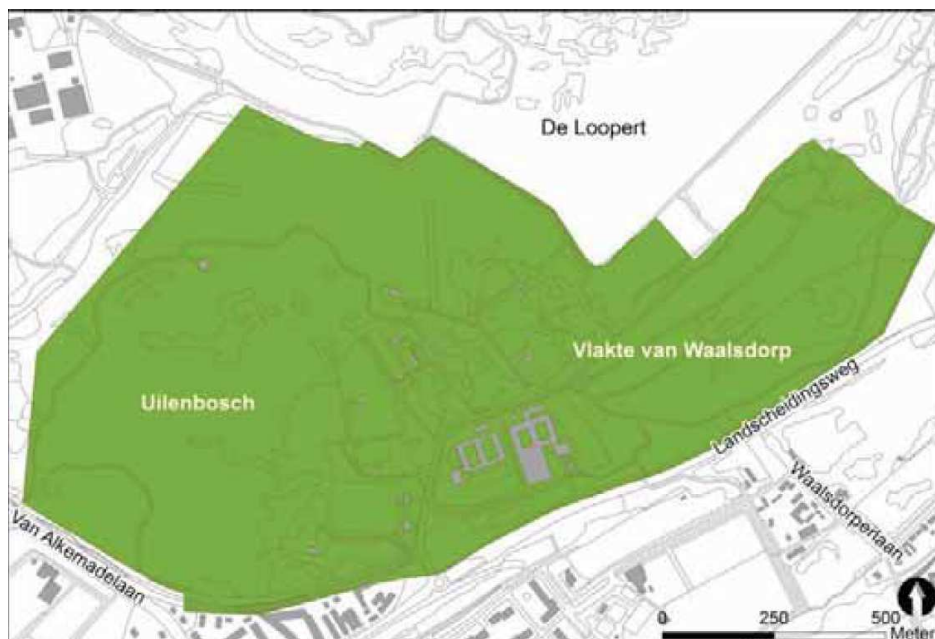

Afbeelding 4.4 Verspreiding en dichtheden van de zandhagedis in 2009/2010 (bron: Schippers, 2011)

4.5 Vogels

Niet-broedvogels

Het plangebied en omgeving hebben geen bijzondere betekenis voor niet-broedvogels. Er zijn geen telgegevens beschikbaar. Op basis van veldbezoeken en terreinkenmerken kan worden gesteld dat het terrein buiten het broedseizoen vooral wordt gebruikt door jaarrond aanwezige broedvogels (standvogels), zoals buizerd, spechten, roodborst, merel, mezen, e.d., aangevuld met min of meer talrijke wintergasten van duinstruwelen als koperwiek en kramsvogel. Voor deze wintergasten vervult het gebied geen specifieke functies; bij lokale verstoring is elders zowel binnen als buiten de duinen voldoende alternatief leefgebied beschikbaar.

Afbeelding 4.5 Onderzoeksg gebied broedvogels in 2014 (Slaterus, 2014)

Broedvogels

Het plangebied en omgeving zijn in het broedseizoen integraal op broedvogels gekarteerd door Sovon (Slaterus, 2014). Het onderzoeksgebied is weergegeven in afb. 4.5. In totaal werden in het onderzoeksgebied in 2014 510 territoria van 41 verschillende vogelsoorten vastgesteld (zie tabel 3). Van deze soorten was de nachtegaal met 58 territoria het talrijkst, op de voet gevolgd door fitis (53 territoria), grasmus (40), zwartkop (36) en merel (35). In totaal werden vier Rode Lijst-soorten vastgesteld, te weten: koekoek, groene specht, spotvogel en nachtegaal. In bijlage 4.1 zijn de alle soorten met aantallen territoria en dichtheden vermeld.

Binnen het gebied waar werkzaamheden zijn gepland zijn in totaal tien soorten vastgesteld. Deze zijn vermeld in tabel 4.1.

Tabel 4.1 In 2014 in het plangebied vastgestelde broedvogelterritoria (bron: Slaterus, 2014)

soort	aantal territ.	opmerkingen
scholekster	1	op plat dak NCIA-gebouw
houtduif	1	bosschage tussen NCIA en TNO-gebouw
ekster	1	op NCIA-terrein
pimpelmees	1	bos t.p.v. toekomstige parkeergarage
staartmees	1	op NCIA-terrein
zwartkop	2	bos t.p.v. toekomstige parkeergarage
winterkoning	2	bos t.p.v. te verleggen Oude Waalsdorperweg
roodborst	1	bos t.p.v. toekomstige parkeergarage
nachtegaal	2	bos t.p.v. toekomstige parkeergarage
vink	1	bos t.p.v. te verleggen Oude Waalsdorperweg

4.6 Zoogdieren

Uit het vooronderzoek van E.C.O.Logisch blijkt dat in de omgeving van het NCIA-complex negen soorten vleermuizen (kunnen) voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, meervleermuis, baard- of brandtsvleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart en laatvlieger. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd volgens het strengste regime van de Flora- en faunawet. Van de (overige) landzoogdieren zouden boom- en steenmarter en eekhoorn in deze omgeving kunnen worden aangetroffen. Boom- en steenmarter is een soort van tabel 3, steenmarter en eekhoorn van tabel 2.

Vleermuizen

In de periode mei t/m september 2014 is uitgebreid onderzoek gedaan naar voorkomen en terreingebruik door vleermuizen (Haarsma, 2014). Het onderzoeksgebied is weergegeven in afb. 4.2. Hierbij is zowel gebruik gemaakt van batdetectors waarmee ter plaatse vleermuizen kunnen worden waargenomen als van automatische detectors (recorders) waarbij op vaste punten het gebruik van migratieroutes continue wordt vastgelegd. Tevens zijn de gebouwen in het plangebied geïnspecteerd op geschiktheid voor en aanwezigheid van kolonies of individuele dieren.

In totaal zijn in 2014 in het onderzoeksgebied zes soorten vleermuizen vastgesteld: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, meervleermuis en rosse vleermuis. Van geen van deze soorten zijn in het plangebied verblijfplaatsen vastgesteld. Eenmaal werd bij het NCIA-gebouw 'voorzwarm'-gedrag van een gewone dwergvleermuis waargenomen. Omdat niet is waargenomen dat dit dier het gebouw binnen vloog en hier verder geen waarnemingen zijn gedaan is het onwaarschijnlijk dat sprake is van een vaste rust- of verblijfplaats. Bij gebouwtje waar eerder door bureau E.C.O.Logisch een baltsroepende gewone dwergvleermuis werd waargenomen werd de de soort in 2014 niet opnieuw

waargenomen. In het stook- of liftgebouw op het aangrenzende TNO-complex werden drie binnenvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit wijst op een zomerverblijfplaats. Dit gebouw maakt echter geen deel uit van het plangebied.

In en bij de bomen in het plangebied werden geen waarnemingen gedaan die kunnen duiden op aanwezigheid van een verblijfplaats.

De waargenomen aantallen van de diverse soorten in het plangebied en omgeving zijn in alle gevallen met 1-20 dieren per ronde laag te noemen. Dit betekent dat voor geen van de soorten sprake is van een belangrijk foeragegebied.

De directe omgeving van het plangebied is voor meerdere soorten wel van belang als migratieroute van en naar het duingebied. Met behulp van de automatische detectors is vastgesteld dat hiervoor beide 'takken' van de Oude Waalsdorperweg, ten noorden en ten zuiden van het NCIA-complex worden gebruikt: zie afb. 4.6.

Afbeelding 4.6 Migratieroutes van vleermuizen rond het plangebied (bron: Haarsma, 2014)

Overige landzoogdieren

Van de steenmarter zijn de laatste jaren in Den Haag enkele waarnemingen gemeld (zie www.waarneming.nl). Deze bevonden zich op ruime afstand (> 2 km) van het plangebied. Bij geen van deze waarnemingen is met zekerheid vastgesteld dat het de steenmarter betrof. Er zijn op de atlaskaart van NDFF (zie www.telme.nl) geen gevalideerde waarnemingen van de steenmarter in deze omgeving opgenomen. Dit betekent dat de steenmarter op dit moment vrijwel zeker niet in het plangebied of de omgeving ervan voorkomt.

De boommarter heeft zich enkele jaren geleden in het duingebied tussen Katwijk en Den Haag gevestigd. In 2013 werden de eerste zekere waarnemingen gemeld door medewerkers van duinbeheerder Dunea (zie www.dunea.nl/nieuws-artikel). Uit de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend. Omdat boommarters zeer grote territoria (tot 1.000 hectare) hebben is het niet uitgesloten dat de nu in Meijndel aanwezige boommarter(s) ook gebruik maken van de omgeving van het plangebied. Als dit al gebeurt is de betekenis ervan voor deze dieren naar verwachting gering. Het is nagenoeg uitgesloten dat zich binnen het terrein waar werkzaamheden zijn gepland vaste rust- of verblijfplaatsen van de boommarter bevinden.

De eekhoorn werd tot voor enkele jaren regelmatig in de omgeving van het plangebied waargenomen (mededeling beheerder oefenschietbaan). De soort is hier de laatste jaren niet meer gezien en mogelijk uit het terrein verdwenen. Het is niet waarschijnlijk dat zich op dit moment binnen het plangebied vaste territoria en/of nesten van eekhoorns bevinden. Omdat vooral jonge eekhoorns flinke afstanden kunnen afleggen is min of meer incidenteel voorkomen echter niet uitgesloten.

5. Mogelijke schadelijke effecten op beschermde soorten

5.1 Afbakening

Een belangrijke stap bij de beoordeling van het mogelijk optreden van schadelijke effecten is na te gaan in hoeverre beschermde soorten voorkomen in de delen van het plangebied waar werkzaamheden zijn gepland die schadelijk kunnen zijn.

Uit de beschrijving van het voorkomen van beschermde soorten in hoofdstuk 4 kunnen wat dit betreft de volgende conclusies worden getrokken:

- er komen in het plangebied en omgeving geen beschermde ongewervelden en vissoorten (tabel 2 en 3) voor;
- er komen in het plangebied en omgeving geen beschermde plantensoorten (tabel 2 en 3) voor;
- het plangebied is geen leefgebied van beschermde amfibieën en reptielen (tabel 2 en 3); omdat zandhagedis en rugstreeppad wel in de directe omgeving voorkomen is het niet uitgesloten dat zwervende exemplaren van deze soorten incidenteel in het plangebied terecht komen;
- het plangebied en omgeving hebben geen specifieke betekenis voor niet-broedvogels; bij lokale verstoring kunnen aanwezige niet-broedvogels zich verplaatsen naar geschikte biotopen in de (wijdere) omgeving;
- in het plangebied broeden ca. tien soorten broedvogels; geen hiervan maakt gebruik van jaarrond beschermde nesten; in de omgeving komen veel broedvogels voor;
- in het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig; het plangebied en omgeving zijn voor vleermuizen geen belangrijk foerageergebied; wel is de directe omgeving voor meerdere soorten vleermuizen van belang als migratieroute van en naar het duingebied;
- van de overige beschermde zoogdieren kan alleen wat betreft de eekhoorn niet worden uitgesloten dat deze min of meer incidenteel in beboste delen van het plangebied voorkomt.

Bovenstaande betekent dat nader moet worden ingegaan op mogelijke schade en mitigerende maatregelen om deze te voorkomen met betrekking tot de volgende beschermde soorten c.q. soortgroepen:

- rugstreeppad en zandhagedis (par. 5.2);
- broedvogels (par. 5.3);
- vleermuizen (par. 5.4);
- eekhoorn (par. 5.5).

5.2 Mogelijke schadelijke effecten op rugstreeppad en zandhagedis

Hoewel binnen het gebied waar werkzaamheden zijn gepland geen geschikt leefgebied aanwezig is voor rugstreeppad en zandhagedis zouden individuele dieren die zwervend of migrerend in het terrein terecht zijn gekomen kunnen worden verwond of gedood bij het uitvoeren van werkzaamheden.

Dit kan eenvoudig worden voorkomen door voorafgaand aan de werkzaamheden een faunaraster te plaatsen aan de duinzijde van het plangebied. Zwervende dieren kunnen op die manier niet in het gebied trekken waar werkzaamheden worden uitgevoerd. Binnen het raster dienen mogelijk reeds aanwezig dieren te worden gevangen en verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving. Om te voorkomen dat dieren niet meer kunnen worden gevangen omdat ze in de winterrustperiode niet meer actief zijn moet het plaatsen van het faunaraster en het wegvangen van ingesloten dieren voor het begin van de winterrustperiode (afhankelijk van het weer vanaf de tweede helft van september) plaatsvinden.

5.3 Mogelijke schadelijke effecten op broedvogels

Schadelijke effecten op broedvogels kunnen optreden als gedurende het broedseizoen met werkzaamheden wordt gestart. Hierdoor kunnen aanwezige territoria worden verstoord en

nesten, al of niet met jongen, worden vernietigd. Bij werkzaamheden buiten het broedseizoen zullen in het plangebied geen sprake zijn van schadelijke effecten omdat zich hier geen jaarrond beschermde nesten bevinden (zie par. 4.5).

Effecten tijdens het broedseizoen kunnen op twee manieren worden voorkomen:

- door gedurende het broedseizoen geen werkzaamheden uit te voeren;
- door te voorkomen dat zich broedvogels vestigen in het gebied waar werkzaamheden zijn gepland, bijv. door werkzaamheden tijdig op te starten, biotopen tijdig ongeschikt te maken e.d.

5.4 Mogelijke schadelijke effecten op vleermuizen

Uit de inventarisatie van vleermuizen (zie par. 4.6) is gebleken dat er zich in gebouwen of bomen het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. Ook is de omgeving van het plangebied voor vleermuizen niet belangrijk als foerageergebied. Schadelijke effecten zouden kunnen optreden als de belangrijke migratieroutes van vleermuizen in de directe omgeving zouden worden verstoord door fysieke barrières of door licht (zie Haarsma, 2014).

Verstoring van vliegroutes kan worden voorkomen door:

- werkzaamheden uit te voeren buiten de periode dat vleermuizen van het gebied gebruik maken (november t/m februari);
- bomen zoveel mogelijk te sparen en waar mogelijk nieuwe bomen te planten;
- geen bouwverlichting te gebruiken of, indien dit wel gebeurt, gebruik te maken van aangepaste bouwverlichting.

Deze maatregelen zijn uitgebreid beschreven in hoofdstuk 11 van het onderzoek naar vleermuizen in het terrein (Haarsma, 2014).

5.5 Mogelijke schadelijke effecten op eekhoorn

Op dit moment wordt het plangebied waarschijnlijk niet door eekhoorns gebruikt als vast leefgebied. Schadelijke effecten op eekhoorns zouden kunnen optreden indien zich voorafgaand aan de werkzaamheden in te kappen bos eekhoorns vestigen en hier een nest bouwen. Eventueel aanwezige dieren zonder nest zullen geen schade ondervinden omdat deze onder invloed van de werkzaamheden eenvoudig zullen kunnen verplaatsen naar aangrenzend duinterrein.

Mogelijke schade kan worden voorkomen door voorafgaand aan de werkzaamheden te kappen bomen te controleren op aanwezigheid van eekhoornnesten. Een andere mogelijkheid is dat bomen buiten het voortplantingsseizoen (maart t/m september) van de eekhoorn worden gekapt.

6. Mitigerende maatregelen

Voorafgaand en tijdens de aanleg- en bouwwerkzaamheden zullen de volgende mitigerende maatregelen worden toegepast om (mogelijke) effecten op beschermde plant- en diersoorten te voorkomen.

6.1 Algemeen

De hier beschreven mitigerende maatregelen worden bij de aanbesteding en opdrachtverlening vastgelegd en basis hiervan als randvoorwaarde gelden voor betrokken aannemers/uitvoerders.

Tevens wordt als eis aan aannemers gesteld dat de werkzaamheden worden uitgevoerd conform een op te stellen ecologisch werkprotocol. Dit werkprotocol dient ter plaatse van de werkzaamheden aanwezig te zijn en onder de aandacht van alle betrokken medewerkers te worden gebracht

De werkzaamheden worden begeleid door een gekwalificeerd ecooloog die onder andere toeziet op de naleving van het ecologisch werkprotocol.

6.2 Rugstreeppad en zandhagedis

Voorafgaand aan werkzaamheden in het terrein wordt aan de duinzijde van het een faunaraster geplaatst. Binnen dit raster worden eventueel aanwezig dieren gevangen en verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving.

Plaatsen van het faunaraster en het wegvangen van mogelijk ingesloten dieren gebeurt voor het begin van de winterrustperiode (afhankelijk van het weer vanaf de tweede helft van september).

6.3 Broedvogels

Verstoring van broedvogels wordt wat betreft de het kappen van bomen en het verleggen van de Oude Waalsdorperweg voorkomen door werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Bij de uitbreiding en realisatie van het hoofdgebouw, het parkeergebouw en de interne ontsluiting van het complex wordt het hele jaar doorgewerkt. Verstoring van broedvogels wordt hierbij voorkomen door deze werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen op te starten en gedurende het broedseizoen te continueren.

6.4 Vleermuizen

Verstoring van vliegroutes van vleermuizen wordt voorkomen door:

- bomen zoveel mogelijk te sparen en waar mogelijk nieuwe bomen te planten;
- gebruik te maken van aangepaste bouwverlichting en beperkingen te stellen aan werktijden in de vroege ochtend- en de late avonduren.

Tijdens de gebruiksfase worden effecten gemitigeerd door de hoeveelheid verlichting op complex te beperken, geen straatverlichting langs de nieuwe Oude Waalsdorperweg aan te brengen en de straatverlichting rond het NCIA-complex NCIA met ca. 50% te reduceren.

6.5 Eekhoorn

Voorafgaand aan de kap van bomen worden deze gecontroleerd op aanwezigheid van eekhoornnesten.

Als alternatief hiervoor kunnen door de aannemer bomen buiten het voortplantingsseizoen van de eekhoorn (maart t/m september) worden gekapt.

7. Conclusies

In het gebied waar werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling van het NCIA-complex zijn gepland en in de omgeving daarvan komen diverse beschermde diersoorten voor. In de terreindelen die direct door deze werkzaamheden worden beïnvloed zijn echter alleen beschermde broedvogels aangetroffen. Andere beschermde diersoorten zouden alleen min of meer incidenteel het gebied in kunnen trekken of maken gebruik van de directe omgeving.

Schadelijke effecten c.q. overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet zullen geheel worden voorkomen door het uitvoeren van de mitigerende maatregelen zoals deze hierboven in hoofdstuk 6 zijn samengevat. Er wordt gewerkt met een ecologisch werkprotocol en de werkzaamheden worden begeleid door een deskundig ecoloog.

Omdat door deze manier van werken overtreding van verbodsartikelen geheel zal kunnen worden voorkomen is geen ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig.

Literatuur/bronnen

Creemers, R. & J. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Naturalis/EIS Nederland, Leiden.

Haarsma, A.J., 2014. Vleermuizen verspreidingsonderzoek t.b.v. sloop en nieuwbouw aan de NATO-vestiging aan de Oude Waalsdorperweg te Den Haag. Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, Den Haag.

Koorevaar, J., 2014. Gebouwen en natuuronderzoek OT Vlake van Waaldorp, Den Haag. Concept. Adviesbureau E.C.O.Logisch.

Ecologisch Adviesbureau B. Kruijsen, 2007. Beheersplan Uilenbosch/Waalsdorpervlakte. Ecologisch Adviesbureau B. Kruijsen, Santpoort-Noord.

Ravensberg, M. van, 2007. Inventarisatie en monitoring van natuurwaarden op Defensieterrainen. Waalsdorpervlakte en Uilenbosch. Monitoring 2007. DVD directie Noord, Inventarisatie- en monitoringgroep.

Ronde, I. de & R. Haveman, in voorber. OT Waalsdorp/Uijlenbosch. Monitoring Natuurwaarden 2009-2010. Dienst Vastgoed Defensie (DVD) Directie Noord/Afdeling Terreintechniek.

Schippers, T.C., 2011. Inventarisatie amfibieën en reptielen 2009 & 2010. Uilenbosch. Dienst Vastgoed Defensie directie Noord/Inventarisatie- en Monitoringgroep, Wageningen.

Slaterus R. 2014. Broedvogels van Uilenbosch en Waalsdorpervlakte bij Den Haag in 2014. Sovon-rapport 2014/47. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vertegaal, C.T.M., 2014. Inventarisatie aandachtsoorten hogere planten, mossen en korstmossen Waalsdorp/Uilenbosch 2014. Vertegaal Ecologisch Advies en Onderzoek.

Bijlage 2.1

Overzicht activiteiten bouwfase

nr.	activiteit	binnen Natura 2000	buiten Natura 2000	duur
a.	kap 146 bomen voor uitbreiding gebouw, realisatie parkeerdek en om te leggen Oude Waalsdorperweg		x	1 maand
b.	uitvoeren grondwerk tot 50 cm diep voor maken wegcunet		x	1 week
c.	aanbrengen betonweg, nieuwe Oude Waalsdorperweg		x	1 week
d.	ontgraven ten behoeve van realisatie parkeerdek tot 150 cm diep, 8.000 m2		x	1 maand
e.	grond in depot brengen op 200 meter van bouwterrein voor 18 maanden, zand voor aanvulling na gereedkoming hoofdgebouw.		x	1 maand
f.	terugbrengen grond en verwerken in randen bouwput na afronding bouwwerkzaamheden		x	2 weken
g.	verwijderen alle bestaande asfaltverharding en afvoer naar verwerker		x	2 weken
h.	herprofilering bestaand terrein, tot maximaal 50 cm diep, 25.000 m2		x	1 maand
i.	ontgraven cunetten voor nieuwe wegverhardingen, max. 50 cm diep		x	1 maand
j.	ontgraven bouwput uitbreiding hoofdgebouw: tot 200 - 400 cm diep, oppervlakte 5.000 m2		x	1 maand
k.	vervangen of nieuw leggen kabels ondergrondse infrastructuur, tot 1 meter diepte over 300 meter sleuflengte		x	6 maanden
l.	aanbrengen funderingspalen door boren en storten in het werk		x	2 maanden
m.	bouw 12.000 m2 kantoren, bedrijfsrestaurant met bijbehorende functies		x	18 maanden
n.	uitvoeren renovatie bestaand gebouw		x	18 maanden
o.	aanplant bos nabij oostelijke toegang Hubertustunnel, binnen erf en langs Oude Waalsdorperweg als compensatie voor kap 146 bomen (zie a.)		x	1 maand

Toelichting

- De bomen worden gekapt. De wortelstobben worden hierna met inzet van een hydraulische graafmachine verwijderd. Tak- en stamhout worden voor minimaal 50% in takkenrillen naast het nieuwe tracé van de Oude Waalsdorperweg verwerkt.
- Het wegcunet wordt gegraven met een hydraulische graafmachine. Uitkomende grond wordt naast het tracé verwerkt.
- De betonweg wordt in tracé vastgelegd door gebruik van houten planken als bekisting. De beton wordt vanuit een vrachtwagen gestort en handmatig in egalisatie verwerkt.
- De ontgraving voor het parkeerdek wordt gegraven met een hydraulische graafmachine. Uitkomende grond (teelaarde) wordt op kaal en verhard militaire oefenterrein in depot gebracht. Deze grond wordt na uitvoering van de bouw gebruikt voor aanvulling in het werkterrein. Schoon duinzand wordt van het werkterrein afgevoerd voor hergebruik in projecten van andere duinbeheerders. Eventueel vervuilde grond wordt uit het werkterrein verwijderd naar een legale verwerker.
- Herbruikbare grond wordt op het militaire oefenterrein, buiten N2000, in depot gebracht voor hergebruik na de bouwwerkzaamheden.

- f. Na de bouwwerkzaamheden wordt zand en grond uit depot geladen met een hydraulisch graafmachine in een vrachtauto.
- g. Alle asfaltverhardingen worden in het terrein opgenomen door een hydraulische graafmachine, al of niet met gedeeltelijk affrezen van de deklaag. Alle asfalt is getest en geschikt bevonden voor hergebruik. Dat hergebruik vindt plaats vanuit de asfaltleverancier. Afvoer naar de asfaltfabrikant met vrachtauto's.
- h. Het grove herprofileringswerk wordt uitgevoerd met kleine hydraulische graafmachines, het fijnere werk in handkracht.
- i. Het wegcunet wordt gegraven met een hydraulische graafmachine. Uitkomende grond wordt naast het tracé verwerkt.
- j. De diepe ontgraving voor de uitbreiding van het hoofdgebouw wordt gerealiseerd met een hydraulische graafmachine. Uitkomende grond van het werkterrein afgevoerd voor hergebruik in projecten van andere duinbeheerders. Eventueel vervuilde grond wordt uit het werkterrein verwijderd naar een legale verwerker. Eventuele puinresten worden afzonderlijk ontgraven en vervoerd naar een puinverwerker. De diepte van de ontgraving is dusdanig dat het grondwater niet wordt bereikt. Dit bevindt tot op 1 meter dieper onder de uitbreiding van het gebouw. Er wordt geen bronbemaling toegepast.
- k. Het leggen van kabels en leidingen vindt plaats door deels machinaal graven door een kleine hydraulische graafmachine, en deels in handkracht. Het vullen van de leidingsleuven vindt plaats met de uitkomende grond, door een kleine hydraulische graafmachine.
- l. De funderingspalen voor de uitbreiding van het gebouw en het parkeerdek worden gerealiseerd door machinaal boren, gevolgd door het machinaal storten van met een vrachtauto aangeleverde beton. Er is geen sprake van heiwerkzaamheden.
- m. Het bouwen van de uitbreiding van het hoofdgebouw vindt plaats met alle daarvoor bestaande gangbare technieken. De draagconstructie en de vloeren zullen elders in fabrieken worden samengesteld en met vrachtauto's naar het werkterrein worden vervoerd. Voertuigen van aannemers zullen in deze periode vooral worden gestald op de tijdelijke parkeerplaats buiten het erf, aan de oostzijde van het ICC. Deze parkeerplaats is hiervoor beschikbaar tot het voorjaar van 2017.
Teneinde lichtvervuiling naar de omgeving te beperken zal bouwlicht dusdanig worden toegepast dat deze in nazomer en herfst wordt afgeschermd naar het ten westen van het bouwterrein gelegen duingebied. Dit zal gebeuren door branduren te beperken tot maximaal 21.00 uur, en dusdanige opstelling dat verlichting wordt geconcentreerd op de bouwplaats zelf.
- n. Het renoveren van het bestaande gebouw zal gebeuren van toepassing van gangbare bouwtechnieken en installatietechnische werkzaamheden. Voertuigen van aannemers zullen in deze periode vooral worden gestald op het erf zelf.
- o. Het aanplanten gebeurt met natuurlijk geteeld inheems boommateriaal. Het planten vindt plaats in handkracht met bosplantsoen/veren. De solitaire bomen op het erf zelf worden in grotere maten aangeleverd en gepland met behulp van een hydraulische graafmachine.

Bijlage 3.1

Relevante bepalingen Flora- en faunawet

Zorgplicht

Artikel 2

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verbodsbepalingen

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bijlage 4.1

Resultaten broedvogelinventarisatie 2014

Bron: Slaterus (2014)

Rode Lijst Territoria Dichtheid				Rode Lijst Territoria Dichtheid			
Buizerd		2	1,4	Grasmus		40	28,4
Scholekster		1	0,7	Tuinfluitier		5	3,5
Holenduif		2	1,4	Zwartkop		36	25,5
Houtduif		10	7,1	Spotvogel	Gevoelig	1	0,7
Halsbandparkiet		6	4,3	Boomkruiper		6	4,3
Koekoek	Kwetsbaar	1	0,7	Winterkoning		26	18,4
Bosuil		2	1,4	Spreeuw		1	0,7
Groene Specht	Kwetsbaar	5	3,5	Merel		35	24,8
Grote Bonte Specht		8	5,7	Zanglijster		9	6,4
Ekster		4	2,8	Roodborst		14	9,9
Gaai		8	5,7	Nachtegaal	Kwetsbaar	58	41,1
Kauw		4	2,8	Zwarte Roodstaart		1	0,7
Zwarte Kraai		5	3,5	Gekraagde Roodstaart		16	11,3
Pimpelmees		17	12,1	Heggenmus		16	11,3
Koolmees		25	17,7	Witte Kwikstaart		1	0,7
Glanskop		4	2,8	Boompieper		11	7,8
Boomleeuwerik		5	3,5	Vink		21	14,9
Staartmees		6	4,3	Groenling		2	1,4
Tjiftjaf		33	23,4	Putter		1	0,7
Fitis		53	37,6	Goudvink		3	2,1
Braamsluiper		6	4,3			510	

NB: Dichtheid= aantal territoria per 100 hectare